

Επική και Λυρική Ποίηση

Ευάγγελος Β. Τσακνάκης

Φοιτητική Εργασία (ΕΛΠ2170, ΑΠΚΥ)
Δολίχη, 11-2010

Περιεχόμενα:

Α' Μέρος: Επική ποίηση

Εισαγωγή

Το ηρωικό ιδεώδες στην Ιλιάδα και την Οδύσσεια

α. Ιλιάδα

β. Οδύσσεια

Επίλογος

Βιβλιογραφία

Β' Μέρος: Λυρική Ποίηση

Εισαγωγή

α. Νεωτερικά στοιχεία της λυρικής ποίησης του

Αρχιλόχου

β. Όμοια στοιχεία της λυρικής ποίησης του

Αρχιλόχου και της επικής ποίησης του Ομήρου

Επίλογος

Βιβλιογραφία

Α' Μέρος: Επική ποίηση

Εισαγωγή

Από το τέλος της εποχής του Χαλκού έως και τον 8^ο αι. π.Χ. στην προφορική παράδοση, η οποία τερματίστηκε με τη διάδοση της γραφής, είναι εμφανές το ηρωικό ιδεώδες.¹ Στην Ιλιάδα και την Οδύσσεια, που πιθανόν χρονολογούνται στα μέσα και στα τέλη του 8^{ου} αι. π.Χ., αντίστοιχα² διακρίνεται το ηρωικό πρότυπο, το οποίο χαρακτηρίζει ιδιαίτερα την Ιλιάδα. Στην παρούσα μελέτη, η μετάφραση της Ιλιάδας που θα χρησιμοποιήσουμε ανήκει στους Καζαντζάκη Ν. – Κακριδή Ι.,³ ενώ της Οδύσσειας στον Μαρωνίτη Δ.⁴ Μέσα από τους στίχους Α 101-171 και Ι 307-429 της πρώτης και λ 471-540 της δεύτερης, θα διερευνήσουμε τις διαφορετικές εκφάνσεις του ηρωικού ιδεώδους, όπως εκπροσωπείται από τον Αχιλλέα, ξεχωριστά για κάθε έπος.

Το ηρωικό ιδεώδες στην Ιλιάδα και την Οδύσσεια

α. Ιλιάδα

Η πρώτη ραψωδία της Ιλιάδας⁵ αναφέρεται στην οργή του Αχιλλέα, μάνητα -κατά τον Καζαντζάκη, επειδή αναγκάστηκε να παραχωρήσει το λάφυρο πολέμου, την Βρισοπούλα, στον Αγαμέμνονα.⁶ Μετά την ικεσία του Χρύση -του ιερέα του Απόλλωνα- για την επιστροφή της κόρης του, που αποτελούσε λάφυρο πολέμου, ο Αγαμέμνονας αρνήθηκε να την επιστρέψει (στιχ. 17-32). Για το λόγο αυτό, ο θεός Απόλλωνας έστειλε λοιμό στο στρατό των Αχαιών, αφού του το ζήτησε ο Χρύσης, αιτία που αποκαλύφθηκε όταν οι Αχαιοί συμβουλευτήκαν τον μάνητη Κάλχη (στιχ 37-100).

Η φιλονικία του Αχιλλέα με τον Αγαμέμνονα ξεκινάει από το στίχο 121, όταν ο πρώτος απάντησε στο δεύτερο ότι είναι αδύνατον η κόρη του Χρύση να αντικατασταθεί από άλλο «αρχοντομοίρι», δηλαδή από άλλο λάφυρο πολέμου, όπως, προηγουμένως, απαίτησε ο Αγαμέμνονας. Μετά την προτροπή του Αχιλλέα στον Αγαμέμνονα για την επιστροφή της κόρης του Χρύση, ο Αγαμέμνονας προσβεβλημένος απείλησε πως θα πάρει το αρχοντομοίρι του Αχιλλέα, δηλαδή τη Βρισοπούλα, ενώ είχε αποφασίσει τελικά να επιστρέψει την Χρυσοπούλα στον πατέρα της (στιχ. 121-147). Τότε, ο Αχιλλέας, θυμωμένος, απάντησε πως ο λόγος του Αγαμέμνονα δεν μπορεί να πείσει τους Αργίτες να πολεμήσουν παλικαρία (στιχ. 150-151). Ανέφερε πως ο ίδιος δεν έχει κανένα λόγο να εναντιωθεί στους Τρώες και οι Αργίτες ακολούθησαν τους Αχαιούς στον Τρωικό Πόλεμο για να υποστηρίξουν την τιμή του Μενέλαου, καθώς και του Αγαμέμνονα (στιχ. 147-160). Ο Αχιλλέας δήλωσε πως ποτέ το αρχοντομοίρι του δεν ήταν ισάξιο με αυτό του Αγαμέμνονα, παρ' όλο που ο ίδιος πολεμούσε πιο γενναία και σ' αυτόν οφείλονταν οι νίκες (στιχ. 163-168). Ανακοίνωσε, τέλος, πως δεν θα συμμετάσχει στη μάχη και θα επιστρέψει στη Φθία, ώστε να μη μείνει εκεί απήφιστος για να συντελεί μόνο στη συγκέντρωση αγαθών για τον Αγαμέμνονα (169-171).

Ο ηρωικός κώδικας, σε όλο το έπος συνδέεται με την οργή του Αχιλλέα -που είναι και το κύριο αφηγηματικό θέμα- με το ηρωικό κατόρθωμα της Τροίας και με τις εντάσεις μεταξύ των πρωταγωνιστών.⁷ Η Ιλιάδα είναι έπος στρατιωτικό και το συνολικό ύφος είναι αυστηρό και επιβλητικό.⁸ Μέσα από τα λόγια του Αχιλλέα διακρίνεται το ηρωικό ιδεώδες, καθώς, προκειμένου να σωθούν οι Αχαιοί συμπολεμιστές του, δεν διστάζει να έρθει σε αντιπαράθεση με τον εγωιστή βασιλιά Αγαμέμνονα, να τον κάνει να φανεί αναξιόπιστος ως ηγέτης, και να υποστεί τις συνέπειες. Διαφαίνεται η ηρωική αντίληψη των ανθρώπων της εποχής, αφού τα

¹ Easterling (2006), σ.σ. 75-77.

² Ό.π. σ. 76.

³ Καζαντζάκης (2009).

⁴ Μαρωνίτης (2006).

⁵ Καζαντζάκης (2009), σ.σ. 17-31.

⁶ Easterling (2006), σ. 83.

⁷ Easterling (2006), σ. 81.

⁸ Ό.π. σ. 111.

λάφυρα του πολέμου τα αντιμετώπιζαν ως τιμητικά έπαθλα νίκης. Εν τέλει, ο νικητής ήταν ήρωας που έπρεπε να είναι υπολογίσιμος.

Οι επόμενοι στίχοι της ραψωδίας Α (στιχ. 172-610) αναφέρονται στη συνέχεια της φιλονικίας των δύο ανδρών, στην παραχώρηση της Βρισηίδας στον Αγαμέμνονα, καθώς και στην επιστροφή της Χρυσήδας στον ιερέα του Απόλλωνα. Προηγήθηκε η συνάντηση του Αχιλλέα με τη μητέρα του, τη θεά Θέτιδα, και η έκκληση σε αυτή να μεσολαβήσει στον Δία για την αποκατάσταση της τιμής του. Η ραψωδία ολοκληρώνεται με την ευχαριστία του Χρύση στον Απόλλωνα και το αίτημά του να σταματήσει ο λοιμός που ταλαιπωρούσε τους Αχαιούς, καθώς και με την κρυφή συνάντηση της Θέτιδος με τον Δία και την υπόσχεση του τελευταίου να βοηθήσει.

Στους στίχους 307-429 της ραψωδίας Ι της Ιλιάδας, ο Αχιλλέας απάντησε αρνητικά στον Οδυσσέα και την πρεσβεία των ανδρών που έστειλε ο Αγαμέμνονας για να συμμετάσχει στο στρατό των Αχαιών. Ο Αχιλλέας παραπονέθηκε ότι, ενώ πολεμούσε πάντα στην πρώτη γραμμή, τα λάφυρα του πολέμου τα μοιράζονταν όλοι, ακόμη κι αυτοί που πολεμούσαν στο τέλος (στιχ. 318-320). Ο Αγαμέμνονας τον ξεγέλασε και δεν θα δέχονταν να τον εξαπατήσει ξανά, αφού, όχι μόνο κρατούσε τα περισσότερα δώρα, αλλά του πήρε και τη Βρισηπούλα (στιχ. 328-345). Ανέφερε, έπειτα, ο Αχιλλέας στον Οδυσσέα, ότι ο Αγαμέμνονας έπρεπε να φροντίσει για την ασφάλεια των Αχαιών, παρ' όλο που χωρίς τον ίδιο ήταν πολύ δύσκολο, αφού ο Αχιλλέας ήταν αυτός που παραλίγο θα σκότωνε τον Τρώα Έκτορα (στιχ. 246-355). Ήθελε να εκθέσει δημόσια τον Αγαμέμνονα ώστε να πληγεί και η δική του τιμή και να φανεί αναξιόπιστος ως ηγέτης. Ενημέρωσε, λοιπόν, την απεσταλμένη πρεσβεία ότι θα επιστρέψει στην Φθία και ζήτησε από τα μέλη της να μεταφέρουν τα παραπάνω λόγια του στον Αγαμέμνονα δημόσια, ώστε να θυμώσουν και οι άλλοι Αργίτες. (στιχ. 362-370). Αρνήθηκε τα πλούσια δώρα που του έστειλε ο Αγαμέμνονας για να τον πείσει να συμμετάσχει στην εκστρατεία, ακόμη και αν του προσέφερε τα διπλά δώρα ή ακόμη και την ίδια του την κόρη (στιχ. 378-391). Στη συνέχεια, προσπάθησε να πείσει τους άνδρες της πρεσβείας ότι είναι στην ευχέρειά του να έχει οποιαδήποτε γυναίκα και να θελήσει (στιχ. 381-400). Πρόβαλε το γνωστό γι' αυτόν δίλημμα που αφορούσε στην επιλογή του ενός από τους δύο δρόμους που έπρεπε να ακολουθήσει: είτε να πεθάνει νέος στη μάχη των Τρώων και να είναι δοξασμένος αιώνια είτε να ζήσει κάπου ήσυχα για πολλά χρόνια, αλλά άδοξος, όπως του έγραψαν οι Μοίρες (στιχ. 410-416). Ο Αχιλλέας, τέλος, τους πρότρεψε να επιστρέψουν στους Αχαιούς και να μεταφέρουν το μήνυμά του, ενώ τους συμβούλεψε να πάρουν μία καλύτερη απόφαση για να πολεμήσουν, αφού αυτός

δεν ήταν διατεθειμένος να εγκαταλείψει την οργή του (στιχ. 421-426).

Μέσα από αυτούς τους στίχους επιβεβαιώνεται και πάλι το ηρωικό ιδεώδες, που χαρακτηρίζει γενικότερα την Ιλιάδα. Διακρίνεται ότι το σημαντικότερο απ' όλα για έναν άνδρα είναι το θάρρος και η τιμή του. Ο Αχιλλέας, ως ήρωας, είναι απαλλαγμένος από ανθρώπινες αδυναμίες, αφού δεν δέχεται τα πλούσια δώρα που του προσφέρει ο Αγαμέμνονας, ενώ δεν θα μπορούσε παρά να εξοργιστεί εξ' αιτίας της αμαύρωσης της τιμής του, η οποία μπορούσε μόνο να αποκατασταθεί με το διασυρμό του Αγαμέμνονα. Για την αποκατάσταση της τιμής του, λοιπόν, προσπάθησε να πείσει πως μπορούσε να έχει όποια γυναίκα ήθελε. Ως ήρωας, υπολόγισε το κοινό καλό, καθώς προέτρεψε τον Αγαμέμνονα, μέσω του Οδυσσέα, να φροντίσει για την ασφάλεια των Αχαιών.

β. Οδύσσεια

Στη ραψωδία λ της Οδύσσειας,⁹ ο Οδυσσέας οδηγήθηκε στο νησί των Φαίακων και διηγήθηκε στο βασιλιά Αλκίνοο το επεισόδιο της καθόδου του στον Άδη και της συνομιλίας του με τις ψυχές που συνάντησε, προκειμένου να ζητήσει χρησμό από τον Μάντη Τειρεσία για τα μελλούμενα. Μεταξύ των ψυχών, με τις οποίες συνομίλησε, ήταν και η ψυχή της μητέρας του. Μετά από παρότρυνση των ακροατών του, ο Οδυσσέας συνέχισε να διηγείται τις συναντήσεις του με τις ψυχές άλλων προσώπων, μεταξύ των οποίων και του Αγαμέμνονα, ο οποίος δολοφονήθηκε από τη γυναίκα του, την Κλυταιμνήστρα, έχοντας ένα κακό και άδοξο τέλος. (στιχ. 397-446)

Στη συνέχεια, ο Οδυσσέας συνάντησε την ψυχή του Αχιλλέα. Στη φιλοφρόνησή του για το πόσο τυχερός και ένδοξος ήταν, ακόμη και στον Άδη, ο Αχιλλέας απάντησε ότι θα προτιμούσε τελικά να ζούσε πολλά χρόνια και άδοξος, παρά τιμημένος και νεκρός. (στιχ. 471-492). Ο Αχιλλέας, ρώτησε να μάθει για τον πατέρα του, τον Πηλέα, αν εξακολουθεί να τιμάται νόμιμα από τους Μυρμιδόνες, καθώς και για τον γιο του, τον Νεοπτόλεμο, αν πολεμεί πρώτος και σαν αρχηγός. Η απάντηση του Οδυσσέα ήταν ότι δεν γνωρίζει τίποτα για τον πατέρα του. Για τον Νεοπτόλεμο, όμως, εξήρε τη γενναιότητά του, καθώς έλαβε μέρος σε μάχες κατά των Τρώων σκοτώνοντας πολλούς από τους εχθρούς. Του ανέφερε πολλές λεπτομέρειες που αφορούσαν στη γενναιότητα του γιου του, τις ηγετικές του ικανότητες, καθώς και το γεγονός ότι ο Νεοπτόλεμος δεν λαβώθηκε ποτέ, παρ' όλο που αυτό ήταν συνηθισμένο φαινόμενο στη μάχη. (στιχ. 493-536). Ο Οδυσσέας στην αφήγησή του ανέφερε ότι, ακούγοντας τα λόγια του ο Αχιλλέας

⁹ Μαρωνίτης (2006), σ.σ. 157-174.

επέστρεψε στον Άδη, με μια χαρά περήφανη, μ' όσα του ιστόρησα για το λαμπρό του παλικάρι (στιχ. 540).

Στη Οδύσσεια είναι εμφανές ότι το ηρωικό ιδεώδες έχει ατονήσει, αφού αφορά μία εποχή ανήσυχης ειρήνης.¹⁰ Η απάντηση του Αχιλλέα ότι θα προτιμούσε να ζούσε περισσότερο χρόνια άδοξος, παρά τιμημένος και νεκρός είναι αντιηρωική, αφού δίνει περισσότερη έμφαση στη ζωή και όχι στη δόξα του ήρωα. Το ζήτημα του σεβασμού που προκύπτει ανάμεσα στους ανθρώπους, καθώς ο Αχιλλέας ενδιαφέρεται εάν σέβονται οι Αργίτες τον πατέρα του, ανήκει με δυσκολία σε μία νοσταλγικά ηρωική αντίληψη της ζωής.¹¹ Η υπερηφάνεια, ωστόσο, που ένιωσε ο Αχιλλέας από την απάντηση του Οδυσσέα, επιχειρεί να αντισταθμίσει ως ένα βαθμό τον αντιηρωικό χαρακτήρα της Οδύσσειας.

Επίλογος

Η Ιλιάδα αναφέρεται στον Τρωικό Πόλεμο, όταν αυτός ήταν ήδη σε εξέλιξη, ενώ η Οδύσσεια σε μία ειρηνική περίοδο που ακολούθησε με τη λήξη του πολέμου. Από τα λόγια του Αχιλλέα, στις ραψωδίες που εξετάσαμε, διαπιστώσαμε ότι η Ιλιάδα είναι περισσότερο ηρωικό έπος, αφού οι πρωταγωνιστές της εμφανίζονται δίχως ανθρώπινες αδυναμίες με κύριο μέλημά τους την τιμή, τη δόξα και τα πομπώδη λάφυρα πολέμου. Στη δε Οδύσσεια, η οποία είναι μεταγενέστερο έργο, ο Αχιλλέας συμπεριφέρεται περισσότερο ανθρώπινα προτιμώντας την «άδοξη» ζωή από τον ένδοξο θάνατο, ενώ το ηρωικό ιδεώδες ενυπάρχει σε μικρότερο βαθμό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Easterling, P.E. – KNOX B.M.W. 2006. *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*. μτφρ. Κονόμη, Ν. – Γρίμπα Χρ. – Κονόμη, Μ. Αθήνα: Δημ. Ν. Παπαδήμα.

Καζαντζάκης, Ν. – Κακριδής, Ι. 2009. *Ομήρου Ιλιάς*. μτφρ. Καζαντάκης, Ν. –Κακριδής, Ι. Θ. Αθήνα: Βιβλιοπωλείον της «Εστίας» Ι.Δ. Κολλάρου & ΣΙΑΣ Α.Ε.

Μαρωνίτης, Δ. 2006. *Ομήρου Οδύσσεια*. μτφρ. Μαρωνίτης, Δ. Ν. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη) Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

¹⁰ Easterling (2006), σ. 111.

¹¹ Ο.π. σ. 111.

Β' Μέρος: Λυρική Ποίηση

Εισαγωγή

Ο Αρχίλοχος ζει στα μέσα του 7ου αι. π.Χ.¹² Μέσα από τη μελέτη τεσσάρων αποσπασμάτων, θα εξετάσουμε τα νεωτερικά στοιχεία της λυρικής ποίησης, που τη διαφοροποιούν από το έπος, καθώς και τα παραδοσιακά θέματα που εξακολουθούν να απασχολούν στην εποχή του Αρχιλόχου.

α. Νεωτερικά στοιχεία της λυρικής ποίησης του Αρχιλόχου

Ο Αρχίλοχος γράφει, συχνά, στο πρώτο ενικό πρόσωπο και οι κριτικοί έχουν την τάση να θεωρούν τη ποίησή του αυτοβιογραφική.¹³ Το είδος της ποίησής του ονομάζεται «ίαμβος», ενώ είναι πιθανόν οι χαρακτήρες που χρησιμοποιούνται να είναι υποθετικοί.¹⁴ Ο ίαμβος για τους αρχαίους δήλωνε την ανεπίσημη καθημερινή ποίηση με ψυχαγωγικό χαρακτήρα.¹⁵ Η ποίησή του Αρχιλόχου είναι αποτέλεσμα μίξης του νεωτερικού λεκτικού και φραστικού χαρακτήρα του με τα πολλά στοιχεία από το έπος που περιλαμβάνει.¹⁶

Το απόσπασμα,¹⁷ στο οποίο ο Αρχίλοχος ισχυρίζεται την κατά λάθος ρίψη της ασπίδας του στους θάμνους είναι άκρως αντιηρωικό. Αναφέρει: *Κάποιος από τους Σαΐους χαίρεται το αφεγάδιαστο όπλο που άφησα χωρίς τη θέλησή μου κοντά σ' ένα θάμνο. Έσωσα όμως τον εαυτό μου. Τι με νοιάζει εκείνη η ασπίδα; Στα κομμάτια. Θα αποκτήσω και πάλι όχι χειρότερη*.¹⁸ Διαφαίνεται μέσα από τους στίχους αυτούς, ότι στην ποίηση του Αρχιλόχου, δεν έχει πλέον αξία η τιμή των όπλων που είχε στην ποίηση του Ομήρου. Ο Σαΐος χαίρεται που βρήκε το όπλο σε καλή κατάσταση, αντιμετωπίζοντάς το απλά ως υλικό απόκτημα, δίχως να σημαίνει τίποτα περισσότερο. Στους στίχους αυτούς, μεγαλύτερη σημασία δίνεται στη ζωή, παρά στο θάνατο, ο οποίος, έστω και ένδοξος, αφήνει αδιάφορο τον ποιητή.

Σε ένα άλλο απόσπασμα ο Αρχίλοχος μιλάει σαν στρατιώτης. Οι στίχοι *«Δεν μου αρέσει ο στρατηγός που είναι ψηλός, [...] αρκεί, κι αν είναι στραβοπόδης, να κρατιέται γερά στα πόδια του και να το λέει η καρδιά του»*¹⁹ δείχνουν ότι το επάγγελμα του στρατιώτη εκτιμάται μόνο όσο κρατάει η μάχη.²⁰ Στην Ιλιάδα (Γ 210), ο Αντήνορας συγκρίνει την εντύπωση που έκαναν ο Μενέλαος και ο Οδυσσέας, είτε στέκονταν όρθιοι είτε

¹² Easterling (2006), σ. 74.

¹³ Ο.π. σ. 168.

¹⁴ Ο.π. σ. 169.

¹⁵ Ο.π. σ. 171.

¹⁶ Ο.π. σ. 169.

¹⁷ Βλ. Κείμενα ποιητικού λόγου, α' απόσπ. μτφρ Δάλλας, Γ.

¹⁸ Easterling (2006), σ. 170.

¹⁹ Βλ. Κείμενα ποιητικού λόγου, β' απόσπ. μτφρ Ιακώβ, Δ.

²⁰ Easterling (2006), σ. 172.

κάθονταν.²¹ Σε αντίθεση με τα ομηρικά έπη, στα οποία οι πρωταγωνιστές χαρακτηρίζονται από ωραία εξωτερικά χαρακτηριστικά, για τον Αρχίλοχο η εξωτερική εικόνα του στρατηγού, την οποία γελοιοποιεί,²² δεν είναι ικανή να εμπνεύσει το στράτευμα. Οι ικανότητές του, αντίθετα, θεωρούνται πιο σημαντικές.

Στο τρίτο απόσπασμα, απευθυνόμενος, στον Περικλή, αναφέρει πως κανένας πολίτης δεν θα διασκεδάσει επειδή ο νους τους είναι στη συμφορά από τον πνιγμό πολλών ανδρών «που από το κλάμα είναι πρησμένα τα πνευμόνια μας».²³ Αναφέρεται στο ευτύχημα, που οι θεοί τους έδωσαν σιδερένια υπομονή για τα αθεράπευτα κακά.²⁴ Προτρέπει, τέλος, τους φίλους του: «γρηγοράτε, κάντε καρδιά κι αφήστε τα γυναικεία κλάματα». Διαπιστώνουμε και πάλι τα νεωτερικά στοιχεία της λυρικής ποίησης, κατά τα οποία το ηρωικό ιδεώδες δεν υφίσταται πλέον εκείνη την περίοδο, στον ίδιο βαθμό. Οι άνδρες, εδώ, εμφανίζονται να κλαίνε και, μάλιστα, με γυναικεία κλάματα.

Στο τελευταίο ελεγειακό απόσπασμα: «Καρδιά, καρδιά μου, που σε ταράζουν αγιάτρευτες συμφορές, μάζεψε τις δυνάμεις σου κι αντιμετώπισε τον εχθρό προτάσσοντας τα στήθη [...]»,²⁵ συμβουλεύει τον εαυτό του να είναι μετριόφρων σε περίπτωση που νικήσει και σε περίπτωση ήττας να είναι αξιοπρεπής. Λέει στον εαυτό του να μην εκδηλώσει υπερβολικά τη χαρά ή τη λύπη του και «προσπάθησε να καταλάβεις το ρυθμό που κυβερνά τους ανθρώπους». Μέσω αυτών των στίχων διαφαίνεται περισσότερο η μίξη των επικών και των μεταγενέστερων στοιχείων. Ο Αρχίλοχος προτρέπει μεν στον εαυτό του να πολεμήσει προτάσσοντας τα στήθη, ενώ είναι φανερό ότι του λείπει το θάρρος. Η μετριοφροσύνη, ωστόσο, αποτελεί αντιηρωικό στοιχείο. Όμως, σε τελευταία ανάλυση, υποκύπτει η επιταγή του μέτρου σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής, επιταγή που αποτελεί τη σοφότερη της ελληνικής σκέψης.²⁶

β. Όμοια στοιχεία της λυρικής ποίησης του Αρχιλόχου και της επικής ποίησης του Ομήρου

Οι χαρακτηριστικές ιδιότητες αμεσότητας και ειλικρίνειας που ενυπάρχουν στο δεύτερο απόσπασμα αποτελούν παράδειγμα ισχυρής επίδρασης του έπους.²⁷ Στην εποχή του Αρχιλόχου οι άνθρωποι, όπως στα ομηρικά έπη, εξακολουθούσαν να πιστεύουν στις επεμβάσεις των θεών για να λύσουν τα διάφορα προβλήματα, ενώ ένιωθαν αμηχανία μπροστά τους,

όπως φαίνεται στο τρίτο απόσπασμα που είναι ελεγειακό.²⁸ Στις ελεγείες, ωστόσο, είναι περισσότερο εμφανείς οι ομηρικές επιδράσεις.²⁹ Στο τελευταίο απόσπασμα η αξιοπρέπεια του ηττημένου πολεμιστή, είναι ηρωικό στοιχείο και σχετίζεται με την τιμή του άνδρα.

Επίλογος

Από τα προαναφερόμενα συμπεραίνουμε ότι σε χρονολογικό διάστημα εκατό, περίπου, χρόνων, η αντίληψη των ανθρώπων μεταβλήθηκε αισθητά ως προς το ηρωικό σύστημα αξιών. Στην Ιλιάδα, η οποία χρονολογείται συμβατικά το β' μισό του 8ου αι. π.Χ. οι άνθρωποι μετέφεραν το ηρωικό ιδεώδες από την προφορική παράδοση. Στην Οδύσσεια, η οποία χρονολογείται συμβατικά προς το τέλος του ίδιου αιώνα, το ηρωικό πρότυπο έχει εξασθενήσει. Στην ποίηση του Αρχιλόχου περιλαμβάνονται στοιχεία πολύ πιο ανθρώπινα, τα οποία είναι πιο κοντά στην Οδύσσεια και πολύ πιο μακριά στην Ιλιάδα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Lesky, A. 1983. Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας. μφρ. Τσοπανάκης, Α. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη.

Easterling, P.E. – KNOX B.M.W. 2006. *Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Λογοτεχνίας*. μφρ. Κονόμη, Ν. – Γρίμπα Χρ. – Κονόμη, Μ. Αθήνα: Δημ. Ν. Παπαδήμα.

ΚΕΙΜΕΝΑ ΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

Αρχίλοχος, απόσπασμα α', μφρ. Δάλλας, Γ.

Αρχίλοχος, απόσπασμα β', μφρ. Ιακώβ, Δ.

Αρχίλοχος, απόσπασμα γ', μφρ. Δάλλας, Γ.

Αρχίλοχος, απόσπασμα δ', μφρ. Δάλλας, Γ.

²¹ Lesky (1983), σ. 176.

²² Ό.π.

²³ Βλ. Κείμενα ποιητικού λόγου, γ' αποσπ. μφρ Δάλλας, Γ.

²⁴ Easterling (2006), σ. 170.

²⁵ Βλ. Κείμενα ποιητικού λόγου, δ' αποσπ. μφρ Δάλλας, Γ.

²⁶ Lesky (1983), σ. 179.

²⁷ Easterling (2006), σ. 170.

²⁸ Easterling (2006), σ. 179.

²⁹ Lesky (1983), σ. 180.